

самовдосконаленням особи ми розуміємо відносно самостійний вид внутрішньої діяльності, спрямованої на прийняття і засвоєння зовнішніх встановлених вимог до його особи для підвищення власних знань і майстерності через розвиток особових і професійних якостей. На нашу думку, проаналізувавши наукові дослідження з цієї проблеми, процес професійного самовдосконалення особи слід розглядати в нерозривному зв'язку з професійним самопізнанням, професійним самовизначенням, професійною самоорганізацією і професійною самореалізацією.

На нашу думку, підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення, формує звичку до самонавчання, студент сам ставить перед собою мету і прагне досягти її, творить себе, здобуваючи теоретичні знання, формуючи навички і уміння, розвиваючи здібності, виховуючи в собі необхідні професійні й особистісні якості. Процес професійного самовдосконалення здійснюється в три етапи: самопізнання, самопрограмування і самовплив. Перший етап – самопізнання – пов'язаний з глибоким вивченням майбутнім учителем фізичної культури вимог, що пред'являються до обраної професії, осмисленням цих вимог, аналізом власної особи і своєї професійної діяльності. Професійне самопізнання припускає виявлення особливостей вольового розвитку, вольової сфери, темпераменту і характеру, особливостей пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, уяви, мислення). Другий етап – самопрограмування змін особи – є матеріалізацією власного прогнозу про можливе удосконалення своєї особи. На основі практичної самооцінки рівня розвитку, сформованості тих або інших позицій, що мають особливу цінність для педагогічної діяльності, педагог розробляє програму самовдосконалення. Третій етап – засоби і способи самовпливу різноманітні і залежать від особливостей особистості й конкретних умов. Особливу роль грають засоби саморегуляції.

ВИСНОВКИ. Отже, підсумовуючи можна стверджувати, що процес організації професійного самовдосконалення майбутнього вчителя фізичної культури має реалізовуватись шляхом формування у нього прагнення до самоосвіти та розвивати професійну рефлексію через реалізацію відповідних зовнішніх і внутрішніх впливів.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ДАНОМУ НАПРЯМКУ. Визначення складових елементів та індикаторів за допомогою експертної оцінки з метою розробки методики діагностики досліджуваного феномену.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / Вербицкий А. А. – М: Высшая школа, 1991. – 198 с.
2. Дистервег А. О самосознании учителя [Текст] / А. Дистервег. – М.: Учпедгиз, 1956. – 374 с.
3. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учебное пособие для педагогических учебных заведений / Под ред. академика РАО А.И. Пискунова. – 2-е изд., испр. и дополн. – М.: ТЦ «Сфера», 2001. – 512 с.
4. Конфуций [Текст]: [сборник] / Конфуций; составитель и автор предисловия В. В. Малявин. - Москва: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. - 175с. - (Антология гуманной педагогики)
5. Левківський М. В. Історія педагогіки: Підручник / М.В. Левківський. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. - 360с
6. Makarenko A.S. O vospitanii [Tekst] / A.S. Makarenko. – М.: Politizdat, 1990. – 415 s.
7. Suhomlinskiy V.A. Ya tverdo veryu v silu vospitaniya / V.A. Suhomlinskiy. – Moskva, 2001 // Istoriya sotsialnoy pedagogiki: hrestomatiya-uchebnik : uchebnoe posobie / red. M.A. Galaguzova. – Moskva: Vldos, 2001. – S. 501-521.
8. Shiyan O. M. Autopedagogicheskaya kompetentnost uchitelya / O.M. Shiyan // Pedagogika. – 1999. – # 1. – S. 63–68.
9. Shloma A. V. Lichnostno-professionalnoe samovershenstvovanie kak sredstvo podgotovki uchiteley k innovatsionnoy deyatel'nosti: dis. kand. ped. nauk: 13.00.08 / Shloma Alla Viktorovna. – Bryansk, 2004. – 219 s.
10. Godwin W. Thoughts on Man, his nature, productions and discoveries / Godwin W. – L.: Effingnam Wilson, Royal exchange, 1831. – 476 p.

УДК: 377.112.2+378.124+37.038

Джуринський П.Б.

ДЗ «Піденноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У дослідженні педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності були спеціально сконструйовані обставини, що передбачали усвідомлення необхідності зміцнення і збереження здоров'я, оволодіння студентами знаннями, вміннями й навичками здоров'язбережувальної професійної діяльності. Виявлено, що процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури буде більш ефективним, якщо реалізувати експериментальну модель з упровадженням запропонованих педагогічних умов.

Ключові слова: майбутні учителі фізичної культури, технологічний концепт, педагогічні умови, модель підготовки, етапи підготовки, рівні підготовки, компоненти, критерії оцінки, інтерактивні методи навчання, форми і види професійної підготовки.

Джуринський П.Б. Технологический концепт процесса подготовки будущих учителей физической культуры к здоровьесохраняющей профессиональной деятельности. В исследовании педагогическими условиями подготовки будущих учителей физической культуры к здоровьесохраняющей профессиональной деятельности были

специально сконструированные обстоятельства, которые предусматривали осознание необходимости укрепления и сохранения здоровья с использованием средств физического воспитания, природных факторов, овладения студентами знаниями, умениями и навыками здоровьесохраняющей профессиональной деятельности. Выявлено, что процесс подготовки будущих учителей физической культуры будет эффективнее, если реализовать экспериментальную модель с внедрением предложенных педагогических условий.

Ключевые слова: будущие учителя физической культуры, технологический концепт, педагогические условия, модель подготовки, этапы подготовки, уровни подготовки, компоненты, критерии оценивания, интерактивные методы обучения, формы и виды профессиональной подготовки.

Dzhurinsky P.B. The technological concept of the process of future PE teachers' training for the health-saving professional activity. The given study presents the technological concept of the process of future PE teachers' training for the health-saving professional activity. It was defined that future PE teachers' training for health-saving activity could be more effective if the complex of pedagogical conditions was realized in the educational process of university: the awareness of the importance of a healthy lifestyle and health-saving professional activity by the future PE teachers on the level of their self-conviction; updating of interdisciplinary integration and its methodological support in the process of future PE teachers' training for the health-saving professional activity; implementation of interactive health-saving educational-professional activity of students and the means of its initiation; optimization of cognitive independence of students in mastering health-saving educational-professional activity which has been realized on different stages of experimental work. There was implemented the model of future PE teachers' training for the health-saving professional activity that was based on personality and activity oriented, cultural, axiological and systematic approaches, covering elements - motivational, cognitive, activity, health, reflective components, evaluation criteria, levels and stages of training, content, forms and types of future PE teachers' training for health-saving professional activity. Future PE teachers' training for the health-saving professional activity has been carried out within four interrelated stages: cognitive processing, reproductively-active, creative-professional and reflective-evaluative. The results of the final stage of the experiment showed that the realization of developed model and experimental method influenced positively on the levels of preparedness of future PE teachers for health-saving professional activity. Thus, 28% of students (before – only 15%) in the experimental group got high level, 46% of students (before only 21%) reached sufficient level. In the control group 22% of students (before – 38%) reached high level, 4% of students (before – 26%) – sufficient level. Measure of deviation between experimental and control group according to Pearson criterion at the end of the forming stage of experiment proved to be credible. Summing up, we came the conclusion that the process of future PE teachers' training for the health-saving professional activity will be more effective in case of realization of experimental model with the implementation of suggested pedagogical conditions.

Key words: future PE teachers, technological concept, pedagogical conditions, model of training, stages of training, levels of training, components, evaluation criteria, interactive teaching methods, forms and ways of professional training.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здоров'я українців, виховання цінностей здорового способу життя, належать до рангу пріоритетних національних інтересів. Саме тому набуває особливої ваги проблема якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної професійної діяльності із урахуванням інноваційних технологій. Оновлення змісту освіти, орієнтація на новий тип педагогічного мислення, формування в молодого покоління онтозберезувального світогляду, безумовно, мають позначитися на професійних і особистісних якостях майбутнього вчителя фізичної культури. Як засвідчили результати масових обстежень стану здоров'я школярів, традиційні способи фізичного виховання є малоефективними. Наслідки цього – фізіологічна неготовність більшості школярів до навчання і виконання громадянських обов'язків, повсюдне поширення шкідливих звичок, зростання дитячої і підліткової агресивності, що зумовило необхідність обґрунтування інноваційних здоров'язберезувальних технологій, які змогли б зберегти й зміцнити стан здоров'я школярів [1; 7; 14]. Теоретичні засади дослідження становлять наукові праці, в яких розкрито проблеми підготовки майбутніх учителів з фізичної культури [3; 4; 6; 10; 13]; теорії і методики фізичного виховання [6; 11]. У сучасній теорії і методиці фізичного виховання, педагогіці, склалися напрями дослідження окресленої проблеми: методологічні засади організації здоров'язберезувального довкілля, формування здорового способу життя [1; 2; 4; 7; 9; 12]; науково-теоретичні аспекти та здоров'язберезувальні технології в підготовці майбутніх педагогів [1; 6; 10] тощо.

Дослідження виконано відповідно державних вимог щодо розвитку вищої школи в сучасних умовах, підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, що визначено в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Національній стратегії розвитку освіти на 2012-2021 рр. в Україні»

Мета дослідження. Розробити і апробувати технологічний концепт процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної професійної діяльності.

Організація дослідження. У педагогічному експерименті були задіяні студенти курсів напряму підготовки 6.010201 «Фізичне виховання». Майбутніх учителів фізичної культури, які взяли участь в експерименті, було довільно розподілено на контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи.

Результати досліджень та їх обговорення. Сучасний образ фахівця, створений як кінцева мета професійної підготовки, вимагає визначення комплексу педагогічних умов її організації. Зазначимо, що вчені по-різному трактують поняття «умови». На думку З. Курлянд, явище є умовою тоді, коли воно зумовлює існування іншого явища [8]. Під педагогічними умовами С. Гончаренко розуміє такі обставини, за яких компоненти навчального процесу (навчальні дисципліни, методика їх викладання, навчання і виховання) подані в найкращих взаємозв'язках, що дають можливість учителям плідно викладати, керувати навчальним процесом, а учням – успішно навчатися [5]. О. Вітун розглядає їх як

зовнішні обставини, що суттєво впливають на протікання педагогічного процесу, свідомо сконструйовані педагогом [4]. У нашому дослідженні під педагогічними умовами підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, ми розуміємо спеціально сконструйовані обставини, що передбачали усвідомлення необхідності зміцнення і збереження здоров'я, оволодіння студентами знаннями, вміннями й навичками здоров'язбережувальної професійної діяльності і забезпечували результативність навчально-виховного процесу у підготовленості майбутніх учителів здійснювати здоров'язбережувальну професійну діяльність. На наш погляд, підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності мала бути більш ефективною, якщо в навчальному процесі вишу реалізувати сукупність педагогічних умов: усвідомленість майбутніми вчителями фізичної культури на рівні переконань вагомості здорового способу життя і здоров'язбережувальної професійної діяльності; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її програмно-методичного супроводу у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності; забезпечення інтерактивної здоров'язбережувальної навчально-професійної діяльності студентів та засобів її ініціювання; оптимізація пізнавальної самостійності студентів в опануванні здоров'язбережувальної навчально-професійної діяльності, які реалізовувалися на різних етапах експериментальної роботи.

На формуальному етапі експерименту було перевірено експериментальну модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, що базувалася на особистісно зорієнтовано-діяльнісному, культурологічному, аксіологічному і системному підходах, охоплювала складники - мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, оздоровчий, рефлексивний компоненти, критерії оцінки, рівні підготовки, етапи підготовки, зміст, форми і види професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності здійснювалася впродовж чотирьох взаємопов'язаних етапів: когнітивно-збагачувального, репродуктивно-діяльнісного, креативно-професійного, рефлексивно-оцінного.

На першому – когнітивно-збагачувальному – етапі відбувалося озброєння майбутніх учителів фізичної культури системою знань здоров'язбережувальної спрямованості. Знайомили студентів із філософськими, психолого-педагогічними, фізкультурно-оздоровчими засадами формування ціннісного ставлення до здоров'я та здоров'язбережувальної діяльності; методиками організації екологічного та емоційно-поведінкового середовища начального закладу; індивідуальної та колективної безпеки; вправами з психофізичного відновлення організму. Застосування здоров'язбережувальних освітніх технологій сприяло формуванню усвідомленого, ціннісного ставлення студентів до здорового способу життя, потреби використовувати набуті знання в галузі здоров'я та безпеки життєдіяльності; профілактики шкідливих звичок; умінь раціонально організувати свій спосіб життя.

Другий – репродуктивно-діяльнісний – етап передбачав міждисциплінарну інтеграцію, програмно-методичний супровід, забезпечення інтерактивної здоров'язбережувальної навчально-професійної діяльності майбутніх учителів та засобів її ініціювання. Студентів знайомили з режимами відпочинку та активності; безпечним і раціональним харчуванням; чинниками здоров'язбережувальної професійної діяльності. На цьому етапі переважали мультимедійні й інтерактивні лекції, тренінги, презентації, професійно-спрямовані ситуації, рольові та ділові ігри та ін. Реалізація завдань репродуктивно-діяльнісного етапу сприяла формуванню в майбутніх учителів фізичної культури стійкої мотивації до здоров'язбережувальної професійної діяльності, оволодінню спеціальними знаннями з педагогіки, фізичного виховання, нормативно-правової бази щодо формування здорового способу життя, ключових понять у сфері здоров'я та здоров'язбережувальної діяльності.

Третій – креативно-професійний – етап був спрямований на оволодіння студентами інноваційними методиками здоров'язбереження. На цьому етапі студенти залучалися до активної, творчої, пізнавальної, самостійної здоров'язбережувальної професійної діяльності, яка передбачала розробку проектів, творчих завдань, сценаріїв, положень до здоров'язбережувальних, фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів. Для досягнення мети означеного етапу було оновлено зміст нормативних навчальних дисциплін, уведено в навчальний процес спеціально розроблені елективні курси: «Інноваційні технології зі здоров'язбережувальної професійної діяльності» та «Сучасні технології з рухової активності, фітнесу та здоров'я», на яких студенти вивчали різні способи зміцнення і збереження здоров'я, ключові поняття здоров'язбережувальної діяльності, зміст і форми позаурочної фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи, психологічний супровід здоров'язбережувального процесу в школі, методи психологічного відновлення організму, методики східних оздоровчих систем, особливості рухової активності різних груп населення, новітні досягнення в галузі фітнесу, оздоровчого фізичного виховання і т. ін.

На завершальному – рефлексивно-оцінному – етапі студенти занурювалися в активну здоров'язбережувальну професійну діяльність: брали участь в організації позашкільної здоров'язбережувальної діяльності; проводили моніторинг стану фізичного виховання і здоров'язбережувальної діяльності школи; здійснювали психологічне розвантаження учасників навчального процесу. Елективні курси забезпечили оволодіння студентами сутністю понять «стрес», «емоційно-поведінковий простір», «психологічний супровід оздоровчого процесу в школі», «оздоровчі фізичні вправи», «вербальні способи комунікації», «невербальні способи комунікації»; знайомили їх із східними методиками оздоровлення та ін. Студенти опановували практичні вміння діагностувати стан фізичного розвитку, фізичної підготовленості та здоров'язбереження учнів, тестували режим сну і харчування учнів, руховий режим, оцінювали емоційно-поведінковий і екологічний простір, визначали індекси фізичного розвитку і фізичного здоров'я тощо. Студенти вчилися здійснювати аналіз ефективності здоров'язбережувальної діяльності в школі. Проводили аналіз стану класного і шкільного приміщень, стану здоров'я учнів, досліджували рівні фізичної підготовленості, захворюваності та успішності навчання учнів, з'ясували психоемоційний стан учнів на уроці, вивчали рівень мотивації школярів до занять фізичним вихованням та участі в здоров'язбережувальних

заходах, визначали рівень працездатності учнів на уроці, з'ясували ступінь стомлюваності, визначали наявність стресових ситуацій і т. ін. Активно залучалися до проведення здоров'язбережувальних занять і заходів, у яких використовували різноманітні інтерактивні методи навчання: ділові ігри, соціально-психологічні тренінги, рольові ігри. Розробляли та впроваджували проекти «Вплив природних чинників на фізичну підготовленість та здоров'я учнів», «Безпека людини в екстремальних ситуаціях» та ін. Реалізація завдань рефлексивно-оцінного етапу підготовки сприяла формуванню у студентів навичок організації, проведення та участі у фізкультурно-оздоровчих, спортивно-масових та здоров'язбережувальних заходах школи, здійснення моніторингу стану здоров'я та здоров'язбережувальної діяльності, налаштуванню майбутніх педагогів на творчу самостійність, самореалізацію, активну здоров'язбережувальну професійну діяльність.

По завершенні формувального етапу експерименту було проведено повторний зріз щодо визначення рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Як засвідчили результати прикінцевого етапу експерименту, реалізація експериментальної методики з визначеними педагогічними умовами позитивно вплинула на формування рівнів підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Так, в ЕГ високого рівня досягли 28 % студентів (було – 15 %), достатнього – 46 % (було – 21 %), базовий рівень був притаманний 22 % (було – 38 %), елементарний – 4 % студентів (було – 26 %). У КГ високого рівня досягли 14 % студентів (було – 11 %), достатнього – 25 % (було – 21 %), базового – 41 % (було – 39 %), елементарний рівень зберігся у 20 % студентів (було – 29 %). Загальний рівень підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності, за критерієм Пірсона, на прикінцевому зрізі засвідчив, що розбіжності між результатами ЕГ і КГ по завершенні формувального етапу експерименту мали достовірний характер.

ВИСНОВКИ. Як засвідчили результати прикінцевого етапу експерименту, реалізація розробленої моделі та експериментальної методики позитивно вплинула на рівні підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Розбіжності між результатами експериментальної і контрольної груп за критеріями Пірсона по завершенні формувального етапу експерименту мали достовірний характер. Процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності буде ефективним, якщо реалізувати експериментальну модель з упровадженням запропонованих педагогічних умов.

ПЕРСПЕКТИВУ подальших наукових пошуків убагаємо в дослідженні підготовки майбутніх магістрів із фізичного виховання до організації здоров'язбережувальної професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобрицька В. І. Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. І. Бобрицька. – К., 2006. – 40 с.
2. Виленский М. Я. Феномен ценности здоровья в развитии личности студента / М. Я. Виленский, О. Ю. Масалов // Педагогика здоровья. – 2009. – № 2. – С. 2–7.
3. Вільчковський Е. С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні (1992-2002): збірник наук. праць до 10-річчя АПН України. – Харків : ОВС, 2002. – С. 301–309.
4. Витун Е. В. Формирование готовности к здоровому образу жизни у студентов нефизкультурных вузов на основе ценностных ориентаций: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Е. В. Витун. – Магнитогорск, 2007. – 24 с.
5. Гончаренко С. У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С. У. Гончаренко. – К. : Вища школа, 2003. – 323 с.
6. Оржеховська В. М. Педагогіка здорового способу життя / В. М. Оржеховська // Шлях освіти. – 2006. – № 4. – С. 29–32.
7. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи : [навчальний посібник] / З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 400 с.
8. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. П. Сущенко. – К., 2003. – 45 с.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
10. Bulicz E., Murawow I. Wychowanie zdrowotne. Cz. 1. Teoretyczne podstawy waleologii. Radom Wyd.PR, 1997. – 283 s.
11. Mc Dermott P. The influence of classroom practical experiences on student-teachers thoughts about teaching / P. Mc Dermott, K. Gormley, J. Rothenberg // Journal of Teacher Education. – 1995. – Vol. 46. – № 3. – P. 184–191.
12. The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005–P.1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bologna-bergen2005.no/docs/00-main_doc_0520_Bergen_communique.pdf.

796.035-057.86(045)

Добродуб Є. З.

Класичний приватний університет м. Запоріжжя

ЦЕНТРИ ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ ЯК ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті аналізуються центри оздоровчого фітнесу, запропонована їх структуризація і класифікація. Проводиться анкетування працівників оздоровчих фітнес-центрів з питань професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.